

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ І ФУНКЦІОНУВАННЯ ГОСПОДАРСТВА МІСТА КИЄВА: КАРТОГРАФІЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ

Стаття містить інформацію щодо сучасного стану та розвитку підприємництва Києва, промислових об'єктів, розташованих в межах міста. Зроблено аналіз роботи підприємств за показниками випуску продукції та обсягами продажу.

Ключові слова: промисловість, галузь, організація, виробництво, фінансовий результат, продукція.

Вступ. Постановка проблеми. Київ — один з провідних промислових центрів України, має потужний економічний потенціал, який дає змогу за рахунок власного виробництва товарів та послуг забезпечувати потреби внутрішнього ринку, а також експортувати конкурентоспроможну продукцію за кордон. Місто сьогодні орієнтується переважно на високотехнологічні та наукоємні галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукових дослідження питання розвитку господарства України розкриті в працях таких вчених як А. Градов, М. Делягін, Я. Жаліло, В. Іноземцев, Н. Калюжнова, Л. Ковальська, Б. Кузик, Д. Лук'яненко, К. Мезенцев, С. Меншиков, Я. Олійник, Г. Підгрушний, І. Пилипенко, І. Спиридонов, С. Соколенко. Однак залишаються не розкритими певні аспекти розвитку господарства міста Києва.

Мета роботи. Виявити особливості розвитку і функціонування господарства міста Києва.

Виклад основного матеріалу. Стосовно підприємницької діяльності, то на 2015 р. в м. Києві нараховувалося 87380 підприємств, з них 120 великих (0,13%), 3296 середніх (3,77%) та 83964 (96,1%) малих. Найбільша кількість підприємств розташовувалася у Шевченківському районі столиці – 17576 та у Печерському – 15331; найменша у Деснянському – 3501. Кількість

зайнятих на підприємствах становила 1401672 осіб, з них 37,9% на великих підприємствах, 36,7% на середніх підприємствах та 25,4% на малих підприємствах столиці. Відповідно кількість зайнятих на підприємствах була відповідної до їх кількості у районах – 455131, 245811, 31639 відповідно. Витрати на оплату праці становили 92835224,1 тис. грн. (найбільше у Шевченківському районі – 30256678,4 тис. грн., найменше у Деснянському – 1501112,9 тис. грн.). Що стосується обсягу реалізованої продукції, то за 2015 р. підприємствами Києва реалізовано товарів та послуг на 1931,1 млрд грн., з них 37% припадає на великі підприємства, 48% на середні та 15% на малі.

Фінансовий результат до оподаткування (сальдо) великих та середніх підприємств за 2015 р. становив 138642106,3 тис грн. збитку. Найгірший результат за показником обчислено у Шевченківському (-57206968,4 тис грн.), Печерському (-49523803,2 тис грн.) та Оболонському (-13623001,6 тис грн.) районах. Негативна тенденція фінансових результатів спостерігається за даним показником і у інших районах, крім Голосіївського, Святошинського та Деснянського районів, де за 2015 рік обчислено позитивне сальдо підприємств (5096281,1 тис грн., 2083283,5 тис грн. та 1967786,0 тис грн. відповідно) (рис. 1).

Питома вага прибуткових підприємств у загальній кількості підприємств за 2015 року в цілому по м. Києву становила 67,4% проти 60,2% за 2014 р. За 2015 р. прибутковими підприємствами отримано 138230729,0 тис грн. прибутку.

Найбільша частка прибуткових підприємств у загальній кількості підприємств за 2015 р. зафіксована у Деснянському (73,5%), Дніпровському (72%), та Дарницькому (71,1%) районах, найменша – у Печерському (62,1%) та Шевченківському (66,5%) районах.

Питома вага збиткових підприємств у загальній кількості підприємств за 2015 р. в порівнянні з 2014 р. зменшилася. Збитково спрацювало 32,6% підприємств, якими отримано збитків на суму 276872835,3 тис грн.

Хімічна промисловість столиці представлена 68 підприємствами (рис. 2), які поділено на шість груп, відповідно до спеціалізації: виробництво продукції основної хімії, виробництво гуми та латексу, виробництво пластику, виробництво лакофарбової продукції, виробництво хімічних волокон та виробництво

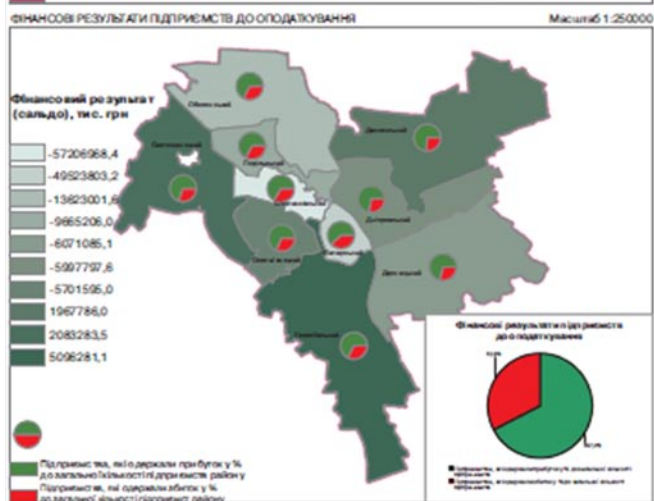
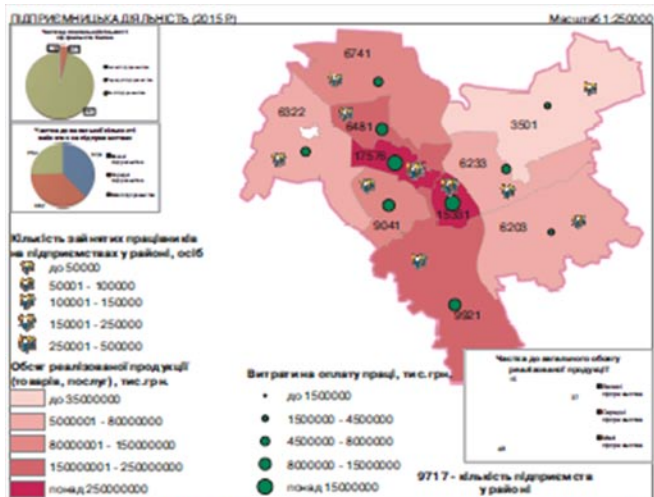

Рис. 1. Підприємницька діяльність. Фінансовий результат до оподаткування

побутової хімії; кожній групі привласнено колір, за яким можна ідентифікувати підприємство на карті. Пунсони мають різний діаметр, який відповідає кількості працюючих на підприємстві.

Для того, щоб побачити певні закономірності розвитку галузі, на карті представлено п'ять діаграм, що характеризують галузеву структуру промисловості, обсяги реалізації та об'єми продукції, яка виготовляється підприємствами хімічної промисловості. Зокрема,

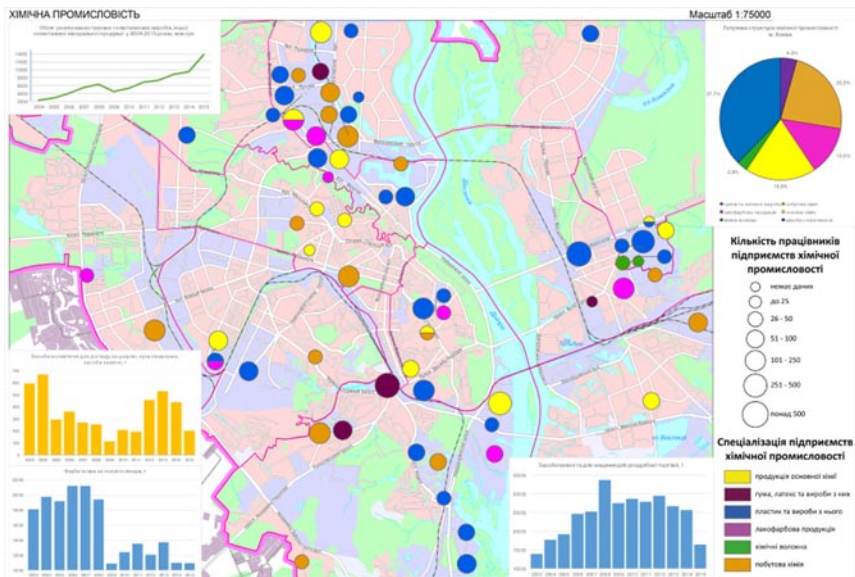

Рис. 2. Хімічна промисловість Кисва

кругова діаграма показує галузеву структуру промисловості; 38% підприємств займаються виробництвом пластику, 24% – побутової хімії, 18% – продукції основної хімії, 13% – лакофарбової продукції, 4% – гуми та латексу та 3% – хімічних волокон. Лінійна діаграма показує обсяги реалізованої продукції, зокрема, гумових і пластмасових виробів; у період з 2004 по 2015 загалом спостерігається зростання (окрім 2009 року, на який припадає невеликий спад). Три стовпчасті діаграми показують динаміку виробництва різної продукції хімічної промисловості (фарби та лаки на основі полімерів, засоби косметичні для догляду за шкірою та засоби миючі та для чищення для роздрібною торгівлі); для усіх діаграм характерний значний спад 2009 року, що пов'язаний зі світовою економічною кризою, подальшим невеликим зростанням, і знову спадом протягом 2014-2015 років.

Підприємства машинобудування, металургії та металообробки представлені 169 підприємствами (рис. 3). Організації поділено на три групи, відповідно до спеціалізації; кожна група має кілька підгруп; кожній підгрупі привласнено колір, за яким можна ідентифікувати підприємство на карті. Також пунсони мають різний діаметр, який відповідає кількості працюючих на підприємстві.

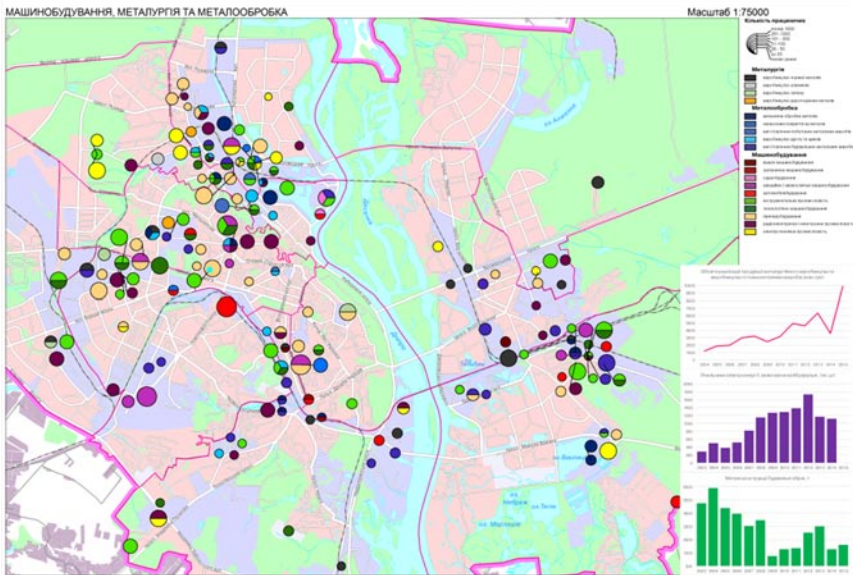

Рис. 3. Підприємства машинобудування, металургії та металообробки Києва

Для того, щоб побачити певні закономірності розвитку галузі, представлено п'ять діаграм, що характеризують галузеву структуру промисловості, обсяги реалізації та об'єми продукції, яка виготовляється підприємствами хімічної промисловості. Зокрема, лінійна діаграма показує обсяги реалізованої продукції, зокрема, металургійного виробництва та виробництва готових металевих виробів; у період з 2004 по 2015 загалом спостерігається зростання (окрім 2009 та 2014 років, на які припадає невеликий спад). Стовпчасті діаграми показують динаміку виробництва різної продукції металургійної промисловості та машинобудування (металоконструкції будівельні збірні, та лічильники електроенергії, включаючи калібрувальні).

Підприємства деревообробної промисловості представлені 31 організацією (рис. 4). Підприємства поділено на три групи: меблева промисловість, виробництво паперових виробів та деревообробна промисловість, кожній групі привласнено колір, за яким можна ідентифікувати підприємство на карті. Також пунсони мають різний діаметр, який відповідає кількості працюючих на підприємстві.

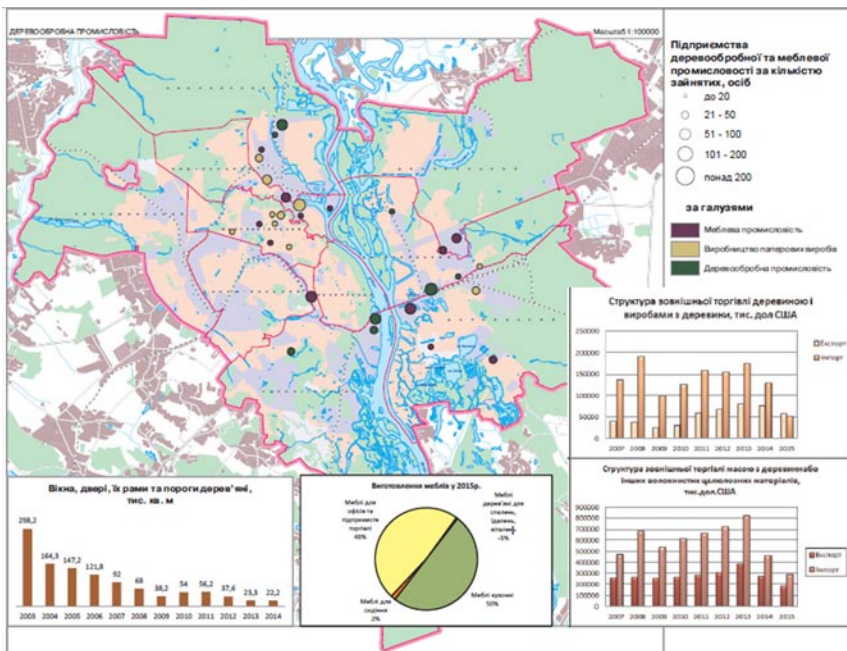

Рис. 4. Підприємства деревообробної промисловості Кієва

Для того, щоб побачити певну динаміку розвитку галузі, представлено чотири діаграми, які характеризують об'єми продукції, яка виготовляється підприємствами деревообробної промисловості. Зокрема, на діаграмі «Вікна, двері, їх рами та пороги дерев'яні» бачимо спад виробництва продукції з 298,2 тис. кв. м у 2011 р. до 22,2 тис. кв. м 2015 р. Кругова діаграма показує яка часта припадала на виробництво певних меблів у 2015 р.: 50% – кухонні меблі, 48% – меблі для офісів та підприємств торгівлі, 2% – меблі для сидіння та 1% – меблі дерев'яні для спалень, їдалень, віталень. За структурою зовнішньої торгівлі деревиною і виробами з деревини з 2007 р.до 2014 р. включно імпорт перевищував експорт даною продукцією, в 2015 р. ситуація змінилася, і, експорт перевищив імпорт на понад 6 млн. дол. США (експорт – 56707,9 тис. дол. США, імпорт – 50690,3 тис. дол. США). Діаграма структури зовнішньої торгівлі масою з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів показує зміну ситуації на даному ринку протягом 2007-2015 рр. На 2015 р. промисловість має найнижчі показники в даному сегменті як експорту так і імпорту продукції.

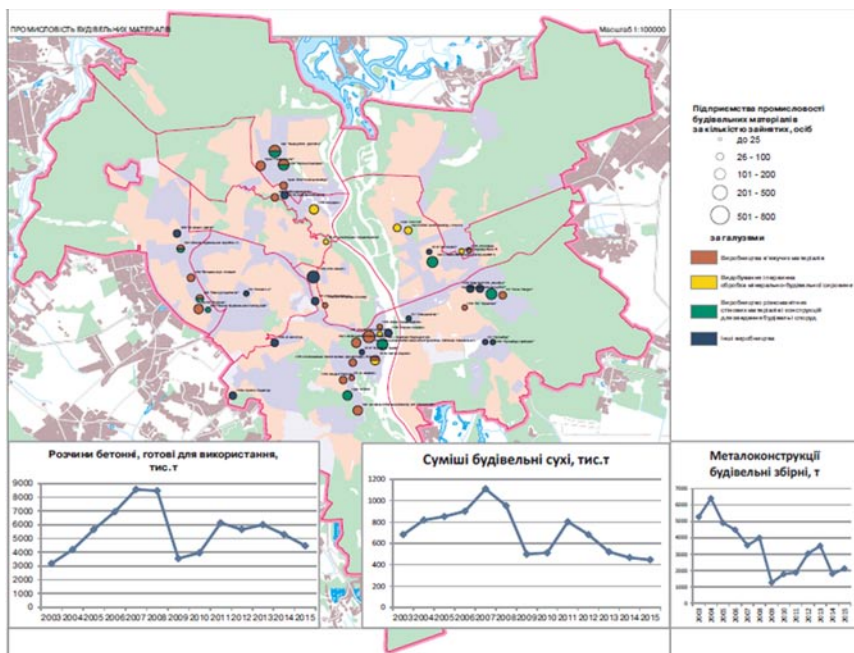

Рис. 5. Промисловість будівельних матеріалів Києва

Промисловість будівельних матеріалів представлена 48 підприємствами (рис. 5), що займаються виробництвом будівельних матеріалів. Організації поділено на чотири групи: виробництво в'язучих матеріалів, видобування і первинна обробка мінерально-будівельної сировини, виробництво різноманітних стінових матеріалів і конструкцій для зведення будівель і споруд та інші виробництва (виробництво керамічної плитки, покрівельних матеріалів, повітроводів, склопакетів, турнікетів, кремнієвих пластин та злитків тощо). Пунсони мають різний діаметр, який відповідає кількості працюючих на підприємстві.

Діаграми, які представлено на карті, показують зміни, які відбувалися в промисловості будівельних матеріалів протягом 2003-2015 рр. Зокрема, в сфері виготовлення готових бетонних розчинів спостерігається спад виробництва протягом останніх трьох років, на 2015 р. цей показник сягнув 4477 тис. т, для порівняння в 2007 р. цей показник був майже в два рази більший. Подібна ситуація і на ринку виробництва сухих будівельних сумішей, спад виробництва продукції спостерігається з 2011 р., на

2015 р. цей показник становив 446,4 тис.т, для порівняння в 2007 р. він складав 1110 тис. т. Виробництво металоконструкцій збірних з 2004 р. з певними коливаннями по роках йде на спад. У 2015 р. спостерігалось певне збільшення відносно 2014 р. (2121 т і 1792 т відповідно), але значно нижче в порівнянні з 2004 р. – 6412 т.

Медична промисловість представлена 29 підприємствами (рис. 6). Взагалі, медична промисловість включає хіміко-фармацевтичну промисловість, медико-інструментальну промисловість, виробництво медичних виробів із скла, фарфору і пластичних мас, а також сільськогосподарське виробництво, яке займається культивуванням, збором і переробкою лікарських рослин. В Києві набули розвитку всі види медичної промисловості крім сільськогосподарського виробництва. Тому, організації поділено на три групи. Пунсони мають різний діаметр, який відповідає кількості працюючих на підприємстві.

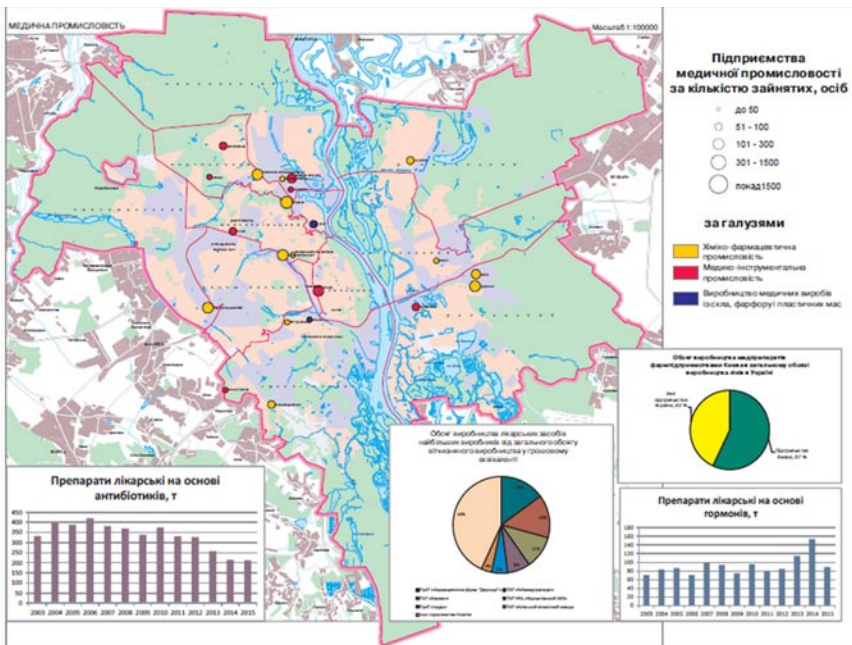

Рис. 6. Медична промисловість Києва

З медичної промисловості – хіміко-фармацевтичну, можна вважати найбільш розвинутою серед представлених в місті. На території столиці розміщено шість найбільших виробників

лікарських засобів в Україні.

На ці фармацевтичні підприємства припадає виготовлення майже 60 % усіх лікарських засобів, які виробляються в країні. На підприємствах медичної промисловості працює близько 10 тис. осіб. Також, серед промислових видів діяльності – виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів, у 2015 р. відносилось до видів економічної діяльності з найвищим рівнем оплати праці, де заробітна плата перевищила середній показник по економіці в 1,4–1,9 раза. Обсяг реалізованих фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів у національній валюті за останні роки збільшується. За 5 років (з 2010 по 2015 рр.) виріс з 3787,3 млн. грн. до 10002,7 млн. грн. В той же час у виробництві основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів обсяги продукції скорочено на 9,3 %. Так, зменшився випуск препаратів лікарських, що містять гормони – на 64 т або 41,9%; препаратів лікарських, що містять алкалоїди – на 448 т або 6,9 %; препаратів лікарських, що містять пеніцилін та інші антибіотики – на 4 т або 1,7 %. Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів у 2014 р. склало 7577,5 млн. грн., що становило 8,7 % від усієї реалізованої продукції м. Києва, а у 2015 р. – 10002,7 млн. грн., що становило 8% від усієї реалізованої продукції м. Києва. Описана ситуація на ринку медичних препаратів відображена на діаграмах, якими проілюстрована карта.

Підприємства легкої промисловості представлені 94 організаціями (рис. 7), що займаються виробництвом продукції легкої промисловості. Організації поділено на шість груп: прядіння текстильних волокон і ткацьке виробництво, швейна, хутряна, шкіряна промисловості, інші підприємства та науково-дослідні установи. Пунсони мають різний діаметр, який відповідає кількості працюючих на підприємстві.

Для того, щоб побачити певні закономірності розвитку галузі, представлено три діаграми, які характеризують галузеву структуру промисловості, обсяги реалізації та об'єми продукції, яка виготовляється підприємствами легкої промисловості. Зокрема, кругова діаграма показує галузеву структуру промисловості; 51% складають підприємства швейної промисловості, 20% – прядіння текстильних волокон, 19,5% – шкіряна промисловість, 4% – хутряна промисловість, 2,5 та 2,4% – інші галузі та науково-дослідні

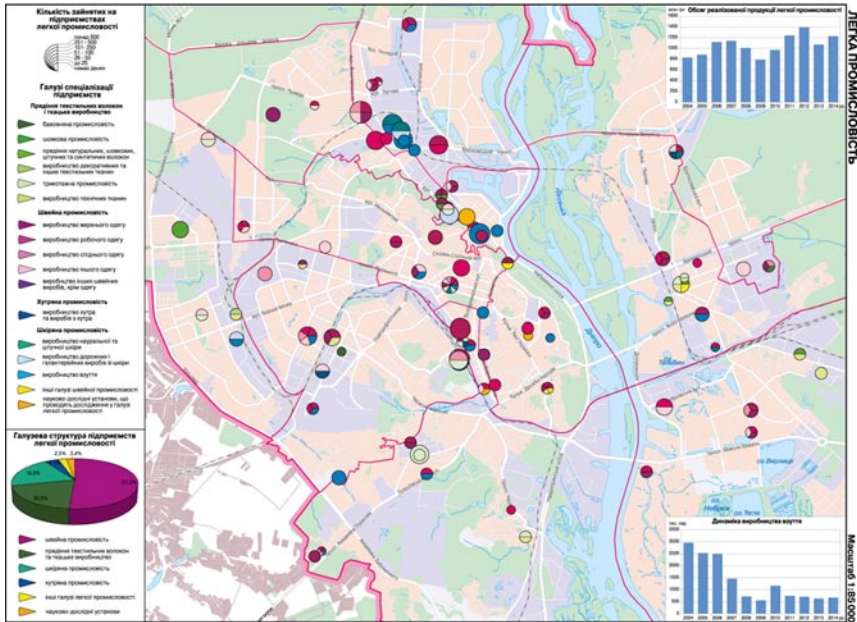

Рис. 7. Легка промисловість Києва

установам відповідно. Стовпчасті діаграми показують обсяги реалізованої продукції у період з 2004 по 2015 роки та динаміку виробництва певного типу промислових товарів (наприклад, взуття).

Поліграфічна промисловість представлена 56 підприємствами (рис. 8), що займаються виробництвом поліграфічної продукції. Організації поділено на три групи: видавнича діяльність, поліграфічна діяльність та пов'язані з нею послуги, тиражування записаних носіїв інформації. Пунсони мають різний діаметр, який відповідає кількості працюючих на підприємстві.

Діаграми, які представлено на карті, показують зміни, які відбувалися в промисловості будівельних матеріалів протягом 2003-2015 рр. Зокрема, об'єми друку газет, які виходять менше 4 разів на тиждень, млн. примірників, 4-шпальтових газет, формат А2 дещо зріс в порівнянні з 2014 р. і становив 598,1 млн. примірників на противагу 587,7 млн. примірників, але це значно менше ніж друкували в 2004 р. (1360 млн. примірників). Журнали та видання періодичні, які виходять менше 4 разів на тиждень, після певного пошквавлення у 2011 р. (1242 млн. арк.-відб.), знову

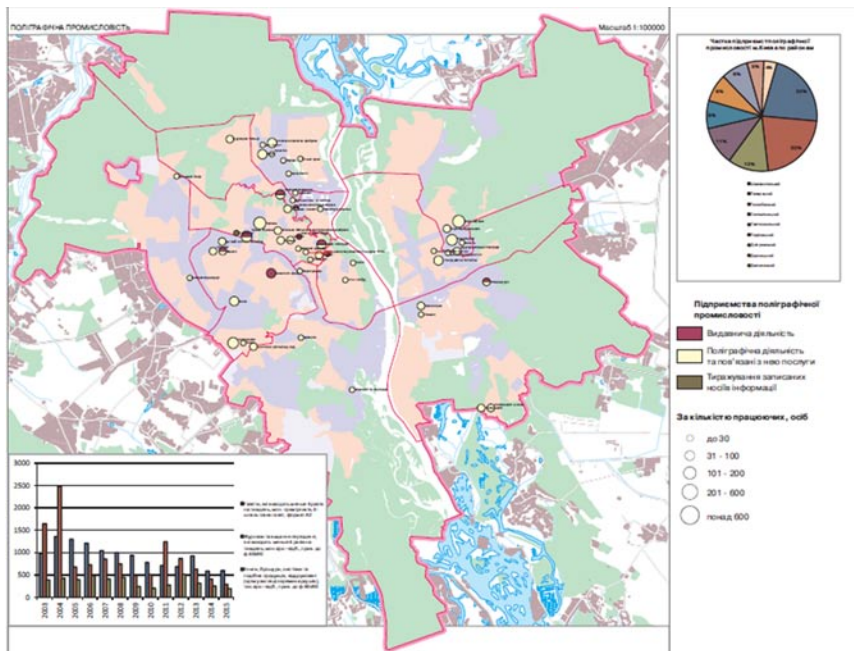

Рис. 8. Поліграфічна промисловість Києва

продовжився спад, та у 2015 р. випуск даної продукції сягав 295,3 млн арк.-відб., але пік даного виду діяльності був у 2004 р. – 2482 млн. арк.-відб. Ще один вид поліграфічної діяльності випуск книг, брошур, листівок та подібної продукції з 2012 р. йде на спад, у 2015 р. становив 197,8 тис. арк.-відб. У 2012 р. становив 514,5 тис. арк.-відб.

Харчова промисловість представлена 46 підприємствами (рис. 9), що займаються виробництвом харчової продукції. Організації поділено на три групи: виробництво кондитерських виробів, м'яса та м'ясної продукції, макаронних виробів, молочних продуктів, олії та тваринних жирів, пива та безалкогольних напоїв, продуктів борошномельно-круп'яної промисловості, крохмалів і крохмальних продуктів, тютюнових виробів, хліба, хлібобулочних і борошняних виробів, чаю та кави, а також перероблення та консервування фруктів та овочів.

По структурі обсягів продажу 16% становили м'ясопродукти, 15% алкогольні напої, 11% тютюнові вироби, 10% молокопродукти, 48% склали інші товари продовольчої групи. Показана динаміка

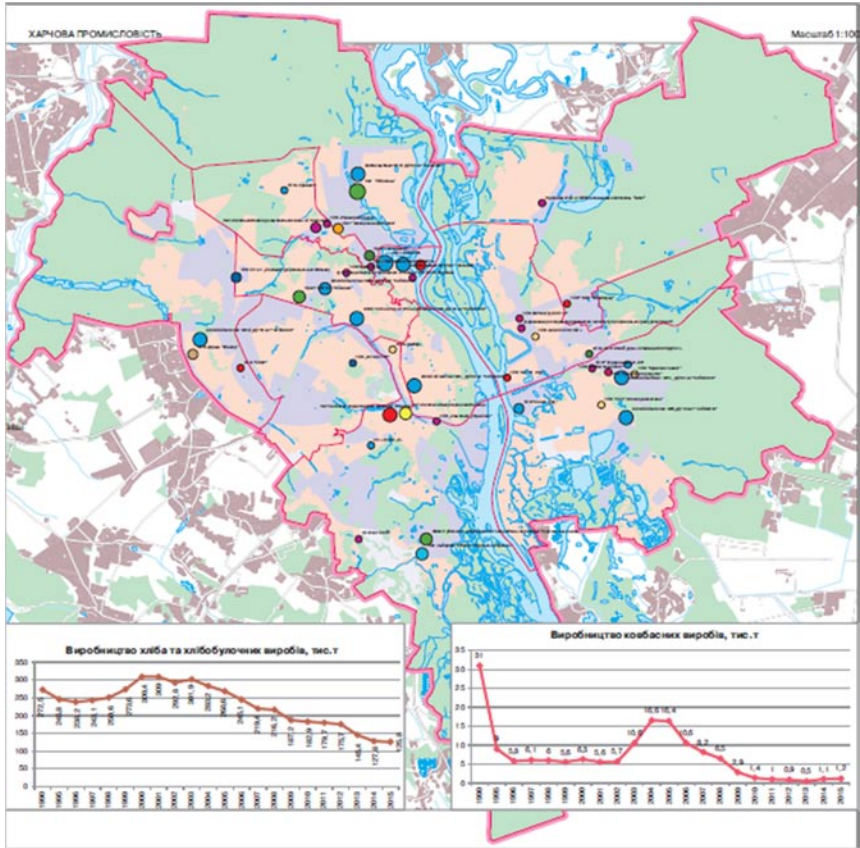

Рис. 9. Харчова промисловість Києва

виробництва хліба та хлібобулочних виробів з 1990 по 2015 рр. На останній вказаний рік спостерігався найнижчий показник виробництва даної продукції – 125,8 тис. т, пік виробництва продукції за вказаний період часу припадав на 2000 р. – 309,4 тис.т. Інша діаграма показує динаміку в сфері виробництва ковбасних виробів з 1990 р. по 2015 р., спостерігається суттєве зниження виробництва продукції, на 2015 р. цей показник становив 1,2 тис. т, для 1990 р. – 31 тис. т.

Для побудови карт інформація була надана такі установи як Головним управлінням статистики у м. Києві, Департаментом промисловості та розвитку підприємництва виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації).

Також інформацію було взято з сайтів Департаменту економіки та інвестицій КМДА, Міністерства юстиції та інших установ і організацій.

Висновки. У 2015 р. в місті Києві функціонувало 87380 підприємств, з яких найбільша кількість займалася оптовою та роздрібною торгівлею, а також ремонтом автотранспортних засобів і мотоциклів (26708 підприємств). У 2015 р. відносно 2014 р. індекс промислового виробництва становив 94,5%. Збільшення обсягів промислової продукції спостерігалось у текстильному виробництві, виробництві одягу, шкіри, виробів зі шкіри (107,3%), виробництві гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції (107%), металургійному виробництві, виробництві готових металевих виробів, крім виробництва машин і устаткування (108,5%) та у машинобудуванні (107,1%).

Рецензент – доктор географічних наук, професор С. Ю. Бортник

Література:

1. Діяльність підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kiev.ukrstat.gov.ua/p.php3?c=255&lang=1>.
2. Запотоцький С. Аналіз галузевої конкуренто-спроможності господарства України [Текст] / С. Запотоцький // Часопис картографії. – 2012. – Вип. 5. – С. 128-138.
3. Індеси промислової продукції за основними видами діяльності за січень–грудень 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kiev.ukrstat.gov.ua/p.php3?c=2806&lang=1>.
4. Огляд фармацевтичного ринку України за 2013 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pharma.net.ua/analytic/rating/54218-oglyad-farmaceutichnogo-rinku-ukrayini-za-2013-rik>.
5. Прес – бюлетень № 12 за січень–грудень 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://desn.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=14924%3A----12---2015-&catid=342%3A2012-03-16-10-57-45&Itemid=3172&lang=ua.

И. О. Ильяшенко, П. Н. Лукьянчук

**ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ И ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ
ХОЗЯЙСТВА ГОРОДА КИЕВА: КАРТОГРАФИЧЕСКАЯ
ИНТЕРПРЕТАЦИЯ**

Статья содержит информацию о современном состоянии и развитии предпринимательства Киева, промышленных объектов, расположенных в черте города. Сделан анализ работы предприятий с показателями выпуска продукции и объемами продаж.

Ключевые слова: промышленность, отрасль, организация, производство, финансовый результат, продукция.

I. Iliashenko, P. Lukianchuk

THE PECULIARITIES OF DEVELOPMENT AND FUNCTIONING OF KYIV CITY ECONOMY: CARTOGRAPHIC INTERPRETATION

This article contains information about the current state of Kiev and business development, industrial sites, located in the city. The analysis of enterprises with indicators of output and sales.

Keywords: industry, industry, organization, production, financial results, products.

Надійшла до редакції 13 вересня 2016 р.